

Asbestas statyboje

Įvadas

Visi statyba, priežiūra ir valymu užsiimantys darbuotojai rizikuoja patirti asbesto poveikį. Šiame informaciniame biuletenyje paaiškinta, kas yra asbestas, koks jo poveikis sveikatai, kas rizikuoja patirti jo poveikį ir kur

jo gali būti. Jame nėra informacijos apie asbesto šalinimo operacijas. Šiame informaciniame biuletenyje pateikti pagrindiniai geros praktikos reikalavimai, bet smulkių instrukcijų pateikti neįmanoma. Jei manote, kad darbe patiriate asbesto poveikį, primygtinai rekomenduojame kreiptis į atitinkamą savo šalies vykdančiąją instituciją ar kitas žinybas.

Kas yra asbestas?

Asbestas yra bendras mineralų grupės pavadinimas. Asbesto pluoštas yra labai atsparus karščiui, stiprus ir buvo naudojamas daugelį metų:

- šilumą izoliuojančioms medžiagoms, pvz., šiluminei izoliacijai ir dangoms;
- „ugniai atspariems“ audiniams, popieriui ir plokštėms;
- sankabos ir stabdžių įdėklams;
- asbesto cemento produktams;
- elektros izoliacijos medžiagoms;
- asmeninėms apsaugos priemonėms.

Naudoti asbestą šiuo metu Europos Sąjungoje faktiškai uždrausta, tačiau aplink mus vis dar yra nemažai asbesto. Tai reiškia, kad asbesto poveikis vis dar galimas.

Asbesto poveikis sveikatai

Įkvepiami asbesto plaušeliai gali turėti rimtą poveikį sveikatai, įskaitant asbestozę, plaučių vėžį ir mezoteliomą. Nėra nustatyto saugaus asbesto poveikio lygio. Kuo didesnis poveikis, tuo didesnė su asbestu susijusios ligos išsivystymo rizika. Laikotarpis tarp asbesto poveikio ir pirmųjų ligos požymių gali būti net 30 metų. Anksčiau patirto poveikio rezultatai matomi ir dabar.

- Apie 3 000 žmonių per metus Didžiojoje Britanijoje miršta nuo ligų, sukeltų ankstesnio asbesto poveikio, ir manoma, kad šis skaičius 2010 metais padidės iki 10 000 (!). Iš šių 3 000 žmonių 25 % kada nors dirbo statybos ar priežiūros versle;
- Švedijoje daugiau miršta nuo ankstesnio asbesto poveikio (pleuros mezoteliomų), negu iš viso žūsta darbe nelaimingų atsitikimų metu(?).

Gerai žinoma, kad cigarečių rūkymas gali sukelti plaučių vėžį, bet jeigu jūs patiriate ir asbesto poveikį, plaučių vėžio išsivystymo rizika padidėja kelis kartus. Rūkančiajam, kuris įkvepia asbesto, tikimybė susirgti plaučių vėžiu yra 50 kartų didesnė, negu nerūkančiam asmeniui, kuris nepatyrė asbesto poveikio.

Pagrindinė informacija

Jeigu dirbate statybos, priežiūros ar valymo paslaugų versle, jūs rizikuojate patirti asbesto poveikį. Tipiškos vietos, kuriose gali būti asbesto:

- sienos (izoliacinės plokštės sienų pertvarose);
- dangos ir dažai su tekstūra;
- grindų plokštės;
- linoleumu dengtos grindys;
- boileriai su šilumos izoliacija;
- plieninių rėmų izoliacija;
- ventiliacijos angos;
- lubos (priešgaisriniai tarpai lubų ertmėse);
- lubų plokštės;
- durys;
- elektros instaliacija;
- šildymo sistemos (vamzdynų, šildytuvų ir katilų šilumos izoliacija);
- stogai (ypač, kaip asbesto cemento produktai);
- stogų čerpės;
- pastatų fasadai, įskaitant stoglatakis, sofitus ir plakiravimą;
- vandentiekio ir nuotekų vamzdžiai;
- vožtuvai, flanšai ir tarpikliai taip pat gali būti padengti ar hermetizuoti asbestu;
- tualetų bakelis, langų rėmai, asbesto popieriaus dangos ir pan.

Rizikingos profesijos

- santechnikai;
- šildymo įrangos inžinieriai;
- elektrikai;
- staliai;
- kilimų ar kitos grindų dangos klojėjai;
- dirbtuvių mechanikai;
- priežiūros personalas, įskaitant rangovo personalą ir prižiūrėtojus;
- stogdengiai;
- valytojai;
- kitos profesijos, kurių atstovams reikia priėti prie stogo ertmių, apatinių plokščių ir panašių „paslėptų“ zonų.

Prieš pradėdami darbą, paklauskite, ar buvo atliktas patikrinimas dėl asbesto. Manykite, kad asbesto yra, jeigu neįrodyta kitaip.

(!) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(?) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

Sustabdykite darbą ir kreipkitės patarimo, jeigu įtariate, kad darbo vietoje yra asbesto. Įsidėmėkite, kad negalima šalinti asbesto, neturint leidimo ir specialaus pasiruošimo.

Asbesto stogai

Asbesto cemento stogai dažnai būna trapūs. Visada reikia įsitikinti, kad darbo vieta yra saugi ir priėjimas prie jos taip pat yra saugus. Kai kurių stogų iš asbesto cemento apatinėje dalyje gali būti papildoma asbesto izoliacija (ji kartais vadinama lipniū asbestu). Šis sluoksnis gali būti apiręs ir trapus. Jeigu randate tokių medžiagų, reikia nedelsiant atšaukti visus darbininkus iš šios zonos ir kreiptis pagalbos į ekspertus. Negalima bandyti patiems pašalinti šios medžiagos.

Jeigu tvarkote ar prižiūrite pastatą, jums reikia žinoti, ar patalpose yra asbesto. Tai galima nustatyti tokiais būdais:

- susipažinus su pastato planais;
- peržiūrėjus anksčiau atliktų darbų dokumentus (pavyzdžiui, statybos sąskaitas);
- patiems atlikus patikrinimą (tačiau neimant pavyzdžių);
- konsultuojantis su kitais specialistais – architektais, darbų vykdytojais, saugos tarnybos atstovais ir darbuotojais, kurie galėtų suteikti daugiau informacijos;
- pasamdant kompetentingą asmenį patalpų apžiūrai atlikti. Pavyzdžius gali imti tik specialiai apmokyti žmonės.

Jei abejojate, manykite, kad medžiaga yra asbestas. Jei asbesto yra patalpose, privalote imtis priemonių, kad žmonės nebūtų paveikti. Tokios priemonės gali būti:

- asbesto poveikio rizikos įvertinimas;
- asbesto turinčių medžiagų tvarkymo plano sudarymas, jo įdiegimas ir reguliarus peržiūrėjimas;
- naujausių įrašų apie tai, kur rasta asbesto, fiksavimas (užrašoma, kokia asbesto rūšis ir kur jis rastas);
- visos atitinkamos informacijos pateikimas statybos, priežiūros ar valymo paslaugų rangovams prieš pradėdant darbą statybvietėje.

Teisės aktai

Daugelis Europos teisės aktų dėl asbesto yra perkelta į nacionalinius teisės aktus. Valstybės narės gali turėti savo papildomus įstatyminius reikalavimus, todėl **šiuo klausimu pasitikslinkite atitinkamoje vykdančiojoje institucijoje.**

Europos teisės aktuose siekiama uždrausti asbesto naudojimą ir nustatyti griežtus reikalavimus darbuotojui, kurie gali patirti asbesto poveikį, apsaugai. Toliau išvardyta keletas atitinkamų direktyvų:

- 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti;
- 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 90/394/EEB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, kylančios dėl sąlyčio su kancerogenais darbe;
- 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe;
- 1983 m. rugsėjo 19 d. Tarybos direktyva 83/477/EEB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto poveikiu darbe, iš dalies pakeista 1991 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 91/382/EEB ir papildyta 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB ir 2003 m. kovo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/18/EB.

Išsamesnė informacija

Šis informacinis biuletenis parengtas, prisidedant prie 2004 m. Europos saugos ir sveikatos darbe savaitės. Kitus šios serijos informacinius biuletenius ir išsamesnę informaciją apie statybą galima gauti adresu <http://ew2004.osha.eu.int>. Šis šaltinis nuolat atnaujinamas ir tobulinamas. Informaciją apie ES saugos ir sveikatos apsaugos teisės aktus galima rasti adresu <http://europe.osha.eu.int/legislation/>. Kitus informacinius biuletenius apie pavojingas medžiagas ir įvairius dokumentus apiesaugą ir sveikatą galima atsisiųsti iš <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

Courtesy of OPPBTP, France

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, faksas: (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int